

KULTURA
SPOŁECZEŃSTWO
EDUKACJA

Sprawozdania

Małgorzata Sławińska*

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Sprawozdanie z IV Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej z cyklu „Dziecko – Cyfrowy Tubylec w Szkole”

23 marca 2019 roku odbyła się IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu „Dziecko – Cyfrowy Tubylec w Szkole”. Jej organizatorem była Pracownia Pedagogiki Wczesnoszkolnej, Katedra Wczesnej Edukacji oraz Oddział Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego w Olsztynie. Honorowy patronat nad wydarzeniem objął JM Rektor Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz Polskie Towarzystwo Pedagogiczne. Przewodnim kierunkiem rozważań w ramach cyklu spotkań są związki nowych mediów z edukacją, natomiast problematyka tegorocznej edycji koncentrowała się wokół tematu „Środowisko cyfrowe dla edukacji”. Na zaproszenie organizatorów odpowiedzieli po raz czwarty przedstawiciele różnych środowisk, którzy wzięli udział w obradach plenarnych, sekcjach problemowych i warsztatach. Wśród uczestników konferencji znaleźli się badacze z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Warszawskiego, Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Bałtyckiego Uniwersytetu Federalnego im. Immanuela Kanta w Kaliningradzie, Centrum Profilaktyki Społecznej oraz duża reprezentacja pracowników i studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Wśród gości byli także nauczyciele, psycholodzy, bibliotekarze i doradcy metodyczni reprezentujący szkoły, przedszkola, biblioteki oraz ośrodki doskonalenia zawodowego nauczycieli z województwa warmińsko-mazurskiego.

Gości powitała przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego Konferencji dr hab. Marzenna Nowicka, prof. UWM, a następnie głos zabrali: prorektor ds. kadr dr hab. Sławomir Przybyliński, prof. UWM, oraz dziekan WNS dr hab. Joanna Ostrouch-Kamińska, prof. UWM.

Konferencja rozpoczęła się rozstrzygnięciem konkursu „Mój cyfrowy świat – epizody z uczniowskiego życia” i prezentacją nagrodzonych filmów, których tematyka korespondowała z problematyką konferencji. Organizatorem konkursu był olsztyński oddział Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego. Kapituła konkursu pod przewodnictwem dr. Wiktora Sawczuka nagrodziła trzy prace i przyznała dwa wyróżnienia. Szczegółowa relacja z konkursu znajduje się na stronie <http://wns.uwm.edu.pl/sprawozdanie-z-konkursu-moj-cyfrowy-swiat-epizody-z-uczniowskiego-zycia>.

W czasie obrad plenarnych wysłuchano wystąpienia dr hab. prof. UWM Marzenny Nowickiej pt. *Potencjał rozwojowy środowiska cyfrowego*, stanowiącego wprowadzenie w tematykę konferencji. Było to retrospektywne spojrzenie na trzy wcześniejsze konferencje, które odbyły się kolejno w tej samej reprezentacyjnej sali „Starej Kotłowni”, w latach 2016–2019. Prze-

* ORCID 0000-0002-4941-009X.

wodnicząca konferencji przywołała w nim przewodnie tematy tamtych spotkań oraz kierunki rozważań, przypomniała kluczowych prelegentów, których wystąpienia wpisały się w dorobek konferencji oraz zaprezentowała publikacje będące pokłosiem poprzednich spotkań.

Wykład otwierający pt. *Edukacja w czasach idiokracji – nowe wyzwania i zadania* wygłosił prof. dr hab. inż. Janusz Morbitzer. Jego celem było ukazanie istoty i przyczyn zjawiska idiokracji, zwanej epidemią głupoty, oraz sposobów jej zapobiegania, przedstawienie nowej roli nauczyciela w szkole epoki cyfrowej, a także zarysowanie idei edukacji ku mądrości i duchowości. W części pierwszej wykładu zwrócił on uwagę na kontekst, w jakim przebiega współczesna edukacja. Tworzą go zjawiska obecne w sferze techniki – wszechobecność mediów cyfrowych, w sferze kultury – postmodernizm z jego wielością prawd i ideą nieograniczonej wolności, w końcu, w sferze przemian cywilizacyjnych – epoka antropocenu, panowania człowieka-niszczyciela. W dalszej części swojego wystąpienia Profesor scharakteryzował, szczególnie w obszarze percepcji, wyobraźni i myślenia, „cyfrowych tubylców” – przedstawicieli pokolenia „urodzonego z myszką w rękę”, przeciwstawiając ich „pokoleniu książki drukowanej”. Dużo miejsca w swoim wystąpieniu Prelegent poświęcił omówieniu tytułowego zjawiska idiokracji, w którym zdefiniował pojęcia takie jak głupota, fanatyzm, agonia wiedzy, analfabetyzm czy mediotyzm, w kontekście korzystania przez człowieka z mediów cyfrowych. Interesującą część wystąpienia, szczególnie dla obecnych na wykładzie pracowników szkół i przedszkoli, stanowiło wskazanie roli, jaką w świecie zdominowanym przez nowoczesne media powinni odgrywać nauczyciele. Profesor określa ją jako przygotowanie ucznia do bycia architektem wiedzy własnej. W ostatniej części wykładu słuchacze mieli okazję poznać prezentowaną przez Profesora wizję nowej szkoły oraz zadania nauczyciela. Ma on towarzyszyć uczniowi w drodze do samorealizacji, a więc odejść od roli „mędrca na scenie” na rzecz „przewodnika z boku”. Wykład obfitował w celne cytaty z prac wielkich myślicieli, poetów i naukowców, które znakomicie wpisywały się w prezentowane idee.

Kolejnym gościem występującym w części plenarnej była prof. dr hab. Marlena Plebańska, z wykładem *STEAM-owe lekcje: jak kształcić kompetencje przyszłości*. Prelegentka omówiła założenia STEAM jako modelu kształcenia przyszłości, służącego wspomagananiu holistycznego rozwoju człowieka w pięciu blokach tematycznych, których angielskie nazwy wykorzystano do zbudowania nazwy modelu: NAUKA (*SCIENCE*), TECHNOLOGIA (*TECHNOLOGY*), INŻYNIERIA (*ENGINEERING*), SZTUKA (*ART*) i MATEMATYKA (*MATHEMATICS*) oraz przedstawiła możliwości zastosowania tego podejścia do rozwijania u uczniów „kompetencji przyszłości” – niezbędnych do funkcjonowania w szybko zmieniającym się świecie, zdominowanym przez nowe technologie. Ilustracją dla prezentowanego modelu były zdjęcia z przebiegu STEAM-owych lekcji z dziećmi w młodszym wieku szkolnym, w czasie których uczniowie przygotowali w ramach projektu edukacyjnego budki lęgowe dla ptaków. Profesor Plebańska zaprezentowała także makietę sali zaaranżowanej na potrzeby zajęć według modelu STEAM, gdzie wyodrębniono przestrzeń dla kilku rodzajów aktywności typowych dla tego podejścia.

Jako ostatnia w części plenarnej wystąpiła dr hab. Natalia Walter z wykładem *Cyfrowe wspomaganie czytelnictwa dziecięcego. Rola audiobooków w edukacji elementarnej*. W pierwszej części Prelegentka odtworzyła historię audiobooków, a następnie zaprezentowała badania dotyczące oddziaływania książek mówionych na funkcjonowanie psychospołeczne dzieci z dysleksją. Podkreśliła kilka wyłonionych w ich wynikach zalet wykorzystania audiobooków w pracy z dziećmi (między innymi przekazywanie treści w sposób bardziej klarowny i żywy, promowanie wyższego poziomu czytania, kształtowanie zamiłowania do czytania, zwiększenie poziomu zrozumienia treści). W ostatniej części referatu uczestnicy konferencji zostali zapo-

znani z wynikami badań prowadzonych przez prelegentkę z udziałem dwóch grup badawczych (dzieci ze szkoły masowej, wiek 8–9 lat; dzieci ze szkoły niepublicznej, wiek 7–9 lat). W przebiegu eksperymentów uczniowie słuchali tekstów czytanych przez nauczyciela oraz audiobooków, a następnie odpowiadali na sformułowane do owych tekstów pytania. W rozważaniach końcowych autorka zaprezentowała wnioski z własnych badań, zwracając uwagę na korzyści rozwojowe dla dzieci, związane z wykorzystaniem audiobooków, do których należą: rozwijanie uwagi słuchowej i wyobraźni, rozwijanie świadomości językowej, zwiększenie płynności werbalnej, doskonalenie prawidłowej wymowy, rozumienie i poznawanie nowych idiomów i in.

Po części plenarnej odbyły się warsztaty prowadzone przez ekspertki w zakresie korzystania z nowoczesnych technologii, w obrębie następujących tematów: *Elementy gamifikacji w szkole – praktyczne wykorzystanie aplikacji mobilnej ActionBound* (prowadząca: mgr Lidia Bielini), *Zanurzenie w cyfrowym środowisku. Głowa na wierzchu* (prowadząca: mgr Jolanta Okuniewska), *STEAM-owa lekcja – robotyczny teatr* (prowadząca: prof. Marlena Plebańska), *Jak uczyć myślenia (programistycznego) od najmłodszych lat?* (prowadząca: mgr Iwona Brzózka-Złotnicka).

W sekcjach problemowych, z udziałem 28 prelegentów, prowadzono obrady wokół trzech tematów:

- 1) *Dziecko w środowisku cyfrowym – w poszukiwaniu rozwiązań.*
- 2) *Wspieranie potencjału młodzieży w środowisku cyfrowym.*
- 3) *Akademickie środowisko cyfrowe – (nie)wykorzystane szanse.*

Wystąpienia w pierwszej sekcji problemowej koncentrowały się wokół tematu *Dziecko w środowisku cyfrowym – w poszukiwaniu rozwiązań*. Prelegenci charakteryzowali w swoich referatach kompetencje cyfrowe dzieci oraz przypisywali im ważne role w codzienności życiowej i szkolnej młodego człowieka. W treści wystąpień pojawiła się kwestia zagrożeń związanych z korzystaniem z technologii cyfrowych oraz odpowiedzialności dorosłych (rodziców i nauczycieli) za bezpieczeństwo dzieci w cyberprzestrzeni. Więcej miejsca poświęcono jednak edukacyjnemu potencjałowi, jaki badacze dostrzegają w nowych technologiach, a który wyraża się między innymi w przejmowaniu przez uczniów odpowiedzialności za uczenie się. Przedmiotem zainteresowania uczestników sekcji była też osoba nauczyciela i jego kompetencje cyfrowe, przeciwstawiane poczuciu zagubienia w świecie cyfrowych technologii.

Tematyka drugiej sekcji, *Wspieranie potencjału młodzieży w środowisku cyfrowym*, w założeniu miała być skupiona na problemach młodzieży w środowisku cyfrowym, z położeniem akcentu na wspieranie potencjału (w szerokim rozumieniu tego pojęcia) młodych odbiorców TIK. Jednak granica wiekowa okazała się płynna, bowiem na przykład grami komputerowymi interesują się dzieci, młodzież i dorośli, co znalazło odzwierciedlenie w kilku prezentacjach. Ich wspólnym przesłaniem było podkreślanie edukacyjnego potencjału gier, między innymi z uwagi na panujące w nich zasady nieodległe od świata realnego.

W ostatniej sekcji, zatytułowanej *Akademickie środowisko cyfrowe – (nie)wykorzystane szanse* zaprezentowano referaty, których tematyka skupiała się wokół trzech głównych wątków. Pierwszy dotyczył cyfrowego świata studentów w/dla ich edukacji akademickiej i pozauczelnianej. Pokazano zasoby internetowe, z których korzystają studenci w zakresie szeroko rozumianych potrzeb edukacyjnych oraz w zakresie specjalistycznych programów zawodowo-edukacyjnych. Drugim wątkiem problemowym były akademickie propozycje wykorzystania narzędzi internetowych w edukacji szkolnej. Przedstawiono przykłady współpracy akademików i uczniów w realizacji projektów opartych na eksploatacji instrumentów cyfrowych. Trzecie pole

rozważań pojawiających się w referatach obejmowało namysł nad relacjami jednostki i mediów cyfrowych w kontekście dwóch ważnych charakterystyk: szukania tożsamości w świecie cyfrowym oraz ulegania manipulacji mediów cyfrowych.

Na podkreślenie zasługują zarówno szerokie spektrum poruszanych przez uczestników obrad problemów, jak i dobra atmosfera spotkania, zachęcająca do pytań i dyskusji. Choć konferencja miała raczej krajowy wymiar, cieszyła obecność dwóch badaczek z Rosji, z Bałtyckiego Uniwersytetu im I. Kanta w Kaliningradzie. Atutem pracy w sekcjach był także udział młodych akademików – studentów i doktorantów z kilku ośrodków akademickich w Polsce.

Małgorzata Sławińska

Informacje dla autorów

Teksty należy nadsyłać drogą pocztową na adres redakcji:

„Kultura-Społeczeństwo-Edukacja”
Wydział Studiów Edukacyjnych UAM
ul. Szamarzewskiego 89
60-568 Poznań

lub na adres mailowy sekretarza redakcji, dr Bożeny Kanclerz: b.k@amu.edu.pl

Redakcja prosi o nadsyłanie tekstów spełniających następujące wymagania:

- czcionka Times New Roman, rozmiar 12, przypisy rozmiar 10
- interlinia 1,5
- tekst wyjustowany (do prawego i lewego marginesu)
- strony numerowane w prawym dolnym rogu cyframi arabskimi
- czarny kolor czcionki

Do tekstu należy załączyć abstrakt oraz słowa kluczowe (oba w języku angielskim).

Ponadto należy zamieścić wykaz źródeł i literatury wykorzystanej w artykule oraz stosować w tekście tzw. przypisy harwardzkie (w tekście należy zamieścić w okrągłym nawiasie nazwisko autora, rok opublikowania, strony, na których zawarty jest cytat).

- Baldissera, 2009: 93–106.

Opis bibliograficzny powinien być dokonany według następującego wzoru:

- pozycje książkowe: Bruner J. (2006), *Kultura edukacji*, Kraków.
- czasopisma: Melosik Z. (2011), Rekonstrukcje tożsamości seksualnej w społeczeństwie współczesnym (wybrane konteksty seksualizacji), *Studia Edukacyjne* nr 7, s. 7–25.
- teksty zamieszczone w wydawnictwach ciągłych o charakterze wydawnictw zbiorowych należy traktować tak samo jak artykuły w czasopismach
- teksty zawarte w pracach zbiorowych: Jaskulska S. (2011), Ocenianie zachowania na stopień a rozwój ucznia, [w:] A. Cybal-Michalska, D. Kopeć, W. Segiet (red.), *Studia z pedagogiki i nauk pogranicznych*, Poznań, s. 125–143.
- w wykazie literatury należy uwzględnić tłumacza tekstu, do którego się odwołujemy (pod warunkiem, że został wymieniony w danej publikacji)
- prace niepublikowane: Drozdowicz J. (2002). *Pomiędzy ladino a indio. Współczesne oblicze samoidentyfikacji Majów w Gwatemali*, maszynopis pracy magisterskiej, Poznań 2002 (w przypadku prac dyplomowych prosimy również zawrzeć stopień naukowy oraz imię i nazwisko promotora)
- źródła internetowe: nazwisko autora i inicjał imienia, tytuł kursywą, adres strony, data dostępu w Internecie.

Projekt okładki: Helena Bielicka

Redaktor: Bożena Kapusta

Redaktor techniczny: Dorota Borowiak

Łamanie komputerowe: Marcin Tyma

WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIwersYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU
61-701 POZNAŃ, UL. FREDRY 10
www.press.amu.edu.pl

Sekretariat: tel. 61 829 46 46, faks 61 829 46 47, e-mail: wyd nauk@amu.edu.pl

Dział Promocji i Sprzedaży: tel. 61 829 46 40, e-mail: press@amu.edu.pl

Wydanie I. Ark. wyd. 18,00. Ark. druk. 17,625

DRUK I OPRAWA: VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI, SZCZECIN, UL. KS. WITOLDA 7-9